

До 80-річчя ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА АКАДЕМІЇ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ, ДОКТОРА ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА *Євгена Васильовича Савельєва*

*80 років для працездатного мужчини
це ще не сто, каже оптиміст, це ще ого-го.
80 років для працездатного науковця
це досвід, мудрість та вартість
кожного дня у ціну золота...
Коли ці якості поєднані в одній особі.
Це Велика людина і справи її Великі...
Євген Савельєв*

Жити в науці, для науки жити...

Вступ. Народна мудрість каже: «Життя прожити не поле перейти». В науці трохи по іншому: Життя прожити, – не одне покоління спеціалістів підготувати ... акумулювати життєвий та професійний досвід і методично передавати його своїм учням, – так вважає Євген Савельєв.

***Довідково:** На початку, січня (4-го числа) 2018 року відомому в Україні та за її межами ученому – економісту, професору Тернопільського національного університету, заслуженому діячеві науки і техніки України, – Савельєву Євгену Васильовичу виповнилося 80 років від дня народження. За спиною літа, події, країни, учні, дослідники, – їх успіхи та проблеми, яких він сприймає як свої. Можна зупинитися, є над чим подумати. Справді, зроблено немало. Хотілось би більше...*

Нині у нього погляд тільки уперед, тільки у перспективу. Він переконаний, доки людина працює, доки дивиться у перспективу доти живе, доти життя має сенс. Про нього, про таку людину хочемо повести мову у цій статті.

Автор цієї статті познайомився з доктором економічних наук, професором Савельєвим Євгеном Васильовичем десь на початку 80-х років, коли починав свою науково-педагогічну діяльність в ТФЕІ (Тернопільському національному економічному університеті). На цей час він був уже завідувачем кафедри управління та планування народного господарства Тернопільського фінансово-економічного інституту. Я, на цей час, без відриву від виробництва захистив у Московському інституті управління ім. Серго Орджонікідзе кандидатську дисертацію і власне на його кафедрі за сумісництвом, працюючи в Тернопільському обласному, отримував перший практичний науковий досвід. До речі, на його кафедрі пройшов від асистента, викладача, старшого викладача і доцента аж до професора кафедри. Необхідно зауважити, що тоді реалізувати себе хлопцеві з провінції (як йому, та і мені) у науковій царині було не легко. Для сьогоднішніх здобувачів наукових ступенів хочу сказати, що у Тернополі, як і в інших обласних центрах, де були ВУЗи без аспірантури, на відміну від нинішніх умов, не було можливостей навіть здати звичайний екзамен кандидатського мінімуму, не то що захистити дисертацію, тим більше докторську.

Як висловлювались колеги до Євгена Васильовича, коли він писав свою докторську, – хоч ти хлопець з Великої Новосілки, та з далекого провінційного

селища, – не розраховуй, що пропустять. Пропустили! Всупереч усім перепонам здобув усі доступні наукові ступені і отримав визнання серед науковців та громадськості. Не випадково що, на даний час, уже вже у поважному віці, крім належного навчального навантаження, виконує обов'язки радника ректора ВУЗу, та широко «востребуваний громадськістю».

Нині маю достатньо інформації для того щоб сказати як це було, та при тому не забути загадати цю людину добрим словом.

***Довідково:** Євген Васильович Савельєв народився 4 січня 1938 року теж не у столиці, а у селищі Велика Новосілка Великоновосілівського району Донецької області. Закінчив у 1955 році у цьому ж селищі середню школу № 1.*

У 1960 році закінчив кредитно-економічний факультет Одеського кредитно-економічного інституту (нині – Одеський національний економічний університет). У 1969 році закінчив аспірантуру Донецького державного університету (нині – Донецький національний університет, який на час окупації тимчасово розміщується у Вінниці).

У 1972 році захистив кандидатську дисертацію з теми «Заробітна плата як форма матеріального стимулювання підвищення ефективності виробництва на промисловому підприємстві» по спеціальності 08.05.04 – «економіка, організація і планування народного господарства (машинобудування)» на раді гуманітарного факультету Донецького державного університету. Докторська дисертація захищена у 1984 році на тему «Методологічні проблеми організації соціалістичного змагання у промисловості» по спеціальності 08.00.05 – «економіка, організація управління і планування народного господарства (промисловість)» на спеціалізованій вченій раді Д 016.48.01 при Інституті економіки промисловості Академії наук УРСР. Від так, став доцентом кафедри планування народного господарства. З 1977 року, професор кафе-

дри господарського механізму. З 1986 року по громадській лінії, – Академік Академії економічних наук України з спеціальності «Економічний розвиток зарубіжних країн» та з 19 квітня 2008 року, академік Академії вищої освіти України.

До здобуття звання академіка була виснажлива науково-дослідницька робота, читання лекцій, видавнича та громадська діяльність, організація виховної роботи в гуртожитках і ще багато чого, про що і не описати у цілій книзі. Колись у довірливій розмові Євген Васильович признався, що тему дослідницької роботи та розв'язання багатьох соціально-економічних задач отримав у процесі дискусії не лише з колегами, а і з ... студентами. Власне, від його досвіду та за його порадою я теж проводив заняття методом дискусії за наявним життєвим досвідом. Студенти розкуто висловлювали свої погляди на процеси, явища і таким чином глибше вникали у проблематику, вносили пропозиції з її розв'язання. Ставали незалежними у своєму мисленні спеціалістами. Таких прикладів передачі свого досвіду підлеглим можна приводити безліч.

Невгомний колишній проректор ВУЗу, зав. кафедр, академік та віце-президент Академії економічних наук України, академік вищої освіти України, доктор економічних наук, професор за багаторічну і плідну наукову роботу відзначався чисельними державними та відомчими відзнаками. Зокрема, за свою самовіддану працю на благо науки і практики в свій час нагороджений: Дипломом Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР і Центрального Комітету ВЛКСМ (1977); Грамотою правління Тернопільської обласної організації товариства „Знання”; Почесною грамотою Президії Української республіканської ради професійних спілок; Дипломом Президії Центрального правління науково-економічного товариства як член авторського колективу, відзначеного другою премією Всесоюзного конкурсу в галузі управління економікою (1984); медаллю „Ветеран праці” (1986); Почесною грамотою ЦК профспілки працівників освіти вищої школи і наукових закладів (1988); Грамотою Тернопільської обласної адміністрації (1997); іменним годинником від Українського союзу промисловців і підприємців (2001) ін.

На даний час він Заслужений діяч науки і техніки України. Нагороджений золотою медаллю імені М.І. Туган-Барановського, та відзнакою імені академіка НАН України М.Г. Чумаченка, Академії економічних наук України за значний внесок у розвиток економічної і науково-технічної сфер та активну громадську діяльність на благо і розбудову України. Відзнакою Академії соціального управління: «Молись і працюй». На його лацкані красуються: пам'ятна медаль «За досягнення в галузі міжнародної освіти» ІІ-го ступеня Українського державного центру міжнародної освіти Міністерства освіти і науки України та відзнака лауреата республіканської премії імені С. Подолинського; «Відзнака міського голови» м. Тернополя (Розпорядження міського голови від 23 серпня 2011 року) та інші численні нагороди, відомчі грамоти та подяки.

Насправді видатний учений-практик у галузі управління, менеджменту, міжнародної економіки і маркетингу мав складну, неординарну життєву школу, яку проходив у своєрідному широкому географічному форматі.

З чого, з яких шаблів починалася виробнича кар'єра драбина академіка Є.В. Савельєва? Як відомо з довідки, у червні 1960 року закінчив Одеський кре-

дитно-економічний інститут (нині – Одеський державний економічний університет).

Довідково, виробнича кар'єра: *А з вересня 1957 р. по березень 1961 р працював економістом Державного банку в Донецькій області набуваючи виробничий досвід у фінансово-банківській системі. З квітня по листопад 1961 р. він – молодший науковий співробітник Донецького науково-дослідного вугільного інституту. З січня 1964 р. – по жовтень 1965 р. – начальник планового відділу заводу “Буддеталь”, тресту “Донкоксохімбуд”, Мінпромбуду УРСР (м. Авдіївка Донецької обл.). Згодом (до серпня 1966 р.) – начальник відділу праці та заробітної плати Донецького заводобудівельного комбінату тресту “Донбасзалізобетон” (м. Донецьк).*

Працюючи на виробництві, Є.В. Савельєв бачив численні недосконалості господарських механізмів, тут же вносив пропозиції щодо їх удосконалення, але реакція керівництва не завжди була позитивною. Прийшов до висновку, потрібно не лише здійснювати дослідницьку роботу, а й готувати кваліфіковані кадри, які б відповідали вимогам часу.

Власне з цих причин у вересні 1969 р. перейшов на викладацьку роботу, на якій працював до вересня 1971 р. викладачем; з вересня 1974 р. – старшим викладачем Донецького держуніверситету, а потім – в Тернопільському фінансово-економічному інституті (нині – Тернопільський національний економічний університет). Тут він пройшов шлях старшого викладача, доцента, завідувача кафедри управління та планування народної господарства, в. о. проректора з навчальної роботи. Із вересня 1985 р. – завідувач кафедри господарського механізму, з листопада 1990 р. – завідувач кафедри менеджменту та маркетингу. У вересні 1992 р. обраний завідувачем кафедри маркетингу, з вересня 1997 р. – завідувач кафедри міжнародної економіки, фінансово-кредитних відносин і маркетингу. Одноразово з грудня 1983 р. – проректор з навчальної роботи Тернопільського державного економічного університету (нині – Тернопільський національний економічний університет). На даний час професор кафедри та радник ректора.

У своїй педагогічній та науковій діяльності Євген Васильович багато уваги приділяє розвитку міжнародних відносин. Мабуть власне його активність у цій царині обумовила його перехід на кафедру міжнародної економіки, фінансово-кредитних відносин і маркетингу. В його активі заснування Євростудій в ТНЕУ. Від так, майже десять років був експертом Німецької служби академічних обмінів DAAD (1993 – 2003); експерт програми Європейського Союзу Tempus Tacis (1994 – 95); контрактер проекту Tacis-ACE, контрактний номер T94-17-21-0 (1996); старший експерт проекту Bisto-Tacis “Третя міжнародна наукова конференція “Проблеми економічної інтеграції України в Європейський Союз: інвестиційні аспекти”, контрактний номер BIS/97/085 (1998); контрактер фонду “Відродження” (1999); координатор проекту “European Economic Studies and Business Relations” програми Європейського Союзу Tempus Tacis (1999 – 2002).

З 1996 р. донині – співголова програмового комітету щорічної міжнародної конференції “Проблеми економічної ефективності інтеграції України в Європейський Союз”.

Від 2002 р. – головний редактор двомовного (україно- і англійською мовою) “Журналу європейської економіки”, створення якого сам й ініціював.

Є. В. Савельєв багато уваги приділяє розвитку внутріуніверситетських ЗМІ. Євген Васильович є багаторічним членом редколегії журналів «Вісник Тернопільської академії народного господарства» (з 1998), «Вісник економічної науки України та «Господажски архива» (Болгарія, з 1997). На справді Є. В. Савельєв не мало зусиль прикладає для підтримки та заснуванню нових наукових фахових видань.

При тому, в науці досліджуючи нову економіку, інтеграцію України в Європейський Союз, маркетинг як фахівець з менеджменту, міжнародної економіки та маркетингу, систематично публікує свої наукові праці у газетах та журналах, фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях, частенько виступає по радіо та на круглих столах по телебаченню.

Є. В. Савельєв є керівником наукової школи з проблематики «Міжнародна економіка». Досліджує проблеми формування нового світового економічного порядку, міжнародні відносини та формування міжнародних і національних систем організації виробництва.

Особливим продуктом його діяльності є донька Віталіна Євгенівна по чоловікові Куриляк, яка як і батько захистила успішно докторську дисертацію за темою реформування механізму залучення іноземних інвестицій у розвиток виробничої сфери України (на основі аналізу зарубіжного досвіду). На даний час очолює кафедру міжнародної економіки. Однак дочка та внуки – це окрема тема сьогоднішньої розмови.

Євген Васильович завжди зберігає високий творчий потенціал. Автор близько 500 наукових праць. Видав 15 монографій (індивідуальних та колективних). Близько 50 праць опубліковано в країнах Європейського зарубіжжя. За його ініціативи, зокрема, вирішено в свій час проблеми: удосконалення форм заробітної плати, адаптованої до вартості робочої сили; створено методики оцінки діяльності працівників і підприємств; розроблено систему інтеграції України в Європейський Союз; сформовано основи маркетингової діяльності в умовах перехідної економіки та виходу українських підприємств на світовий ринок.

Є. В. Савельєв підготував для національної науки та практики два доктори та дев'ятнадцять кандидатів економічних наук.

Про життя і творчу діяльність Є.В. Савельєва в місцевих, загальнодержавних, фахових та зарубіжних засобах масової інформації написано немало нарисів. Серед них варто згадати статті:

Валігура К. Співробітництво вузів Європи. У ТАНГ відкрився Центр європейських і міжнародних студій / Кость Валігура // Газета «Свобода». – 2000. – 5 вересня; Євген Савельєв // Вчені Тернопільської академії народного господарства / наук. ред. д.е.н., проф. А.Ф. Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – С. 98-101; Мельничук Б. Савельєв Євген Васильович / Б. Мельничук, Л. Шербак // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Т. 3. – Тернопіль Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч». – 2008. – С. 213; Олександр Устенко і розвиток міжнародного співробітництва ТАНГ; Ониськів М. Третій науковий акорд у Форосі / Михайло Ониськів // Газета Академія. – 1998. – 28 жовтня; Поклонський Ф. Ю., Ляшенко В. І. З історії створення Академії економічних наук України: 1992-2003 рр. // Вісник Академії економічних наук України. Науковий щорічник. – 2003. – № 1 (3). – с. 167-177. ; Савельєв Євген Васильович //

Провідні вчені Західного регіону України (Економіка та право): Довідк. вид. / Редкол.: відп. ред. акад. НАН України М.І. Долішній та ін. – Львів, 2003. – С. 183-184; Савельєв Євген Васильович // Хто є хто в українських суспільних науках. – К.: Вид-во «К.І.С.», 1998. – С. 314-315; Садовська Г. Ми не просто змінили вивіску / Галина Садовська // газета «Вільне життя». – 1997. – 7 квітня; Mitteilungen aus der IWVWW e. V. Berlin. Zehn Jahre Publikationszusammenarbeit zwischen dem Forschungsinstitut der IWVWW e. V. Berlin und der Nationalen Wirtschaftsuniversität in Ternopil (Westukraine) // Forschungsinstitut der Internationalen Wissenschaftlichen Vereinigung Weltwirtschaft und Weltpolitik IWVWW e. V. Berichte. – April-Juni 2013. – S. 70-72.

Заключення. Справді, життя прожити не поле перейти... В науці своя специфіка: Життя прожити – не одне покоління спеціалістів необхідно підготувати і випустити. Для забезпечення їх стійкості від кризових, антикорупційних, антидержавних вірусів, необхідно прищепити віру, оптимізм, патріотизм, витривалість, терпимість, наполегливість у досягненні мети. Ох, як не просто це було робити, особливо у посттоталітарний період, та у період державного становлення, коли не було досвіду, відповідної нормативної та навчально-методичної бази тощо, приходилось робити все одночасно. Вдалося не мало та потрібно було більше... Нічого, ще є порох у порохівниках...

Підготувати молоде покоління науковців – перекувати, наповнити їх знаннями, вказати шлях до світла. Благословити на успіх та добро, а потім доки свідомий спостерігати та переживати разом з ними їхні успіхи та невдачі ... при тому сприймати їх як свої. Хворіти так, як хворіє наша національна економіка, боротись з численними кризами, корупцією в економіці як ... вітряками. Усвідомлювати безпорадність, безпомічність і ... знаходити сили, щоб самому вистояти, підтримати своїх послідовників і хоч на крок самому поступити уперед.

Побажаймо сьогоднішньому 80-літньому ювілярові, професору Євгену Васильовичу Савельєву до 100 літ без «ремонт», а потім хай життєвий лічильник по новому почне відлік добрих справ при доброму здоров'ї та достатку. Хай живеється та твориться для блага нашої держави України, для великої української родини науковців, – многая і благая літ.

Зав.кафедри менеджменту інноваційної діяльності та підприємництва Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя д.е.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України

Богдан Андрушків

до привітання приєднуються

Президія Академії економічних наук України,

Вчена рада Інституту економіки промисловості НАН України,

Редколегія журналу «Вісник економічної науки України»